

CURIERUL ROMÂNESC

(RUMÄNSKA KURIREN)

Anul 22, nr. 253-255

PUBLICAȚIE TRIMESTRIALĂ

Octombrie - Decembrie 2001

Ansvarig utgivare

SILVIA CONSTANTINESCU

Editor responsabil

Adress: Altvägen 99, 142 42 SKOGÅS, SWEDEN

Tel & Fax: + 46.8.7715736, 7717417

DAN AMEDEU LĂZĂRESCU

Senator PLN:

"NU NE PUNEȚI CONDIȚII ECONOMICE
CA SĂ INTRĂM ÎN NATO, INTRODUCEȚI-NE
ÎN NATO ȘI VOM REALIZA ÎN CURÂND
PERFORMANȚE ECONOMICE!"

Domnul Dan Amedeu Lăzărescu.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

Pe data de 17 septembrie anul acesta l-am reîntâlnit pe domnul Dan Amedeu Lăzărescu, cu care am avut o discuție despre ultimile lucrări ale domniei sale și despre cauzele situației dificile economice și sociale a României astăzi. Pe domnul D. A. Lăzărescu l-am prezentat cititorilor CURIERULUI ROMÂNESC pentru prima dată în CR nr. 2/1995 ca și în CR nr. 4/1999. Redau mai jos această discuție din 17 septembrie a.c.

Silvia Constantinescu: Anul trecut am primit de la dvs., cu dedicație, lucrarea care se intitulează: "De-o fi una, de-o fi alta, de-o fi Ialta, de-o fi Malta". Care este subiectul acestei lucrări? Este ultima dvs. lucrare?

Dan Amedeu Lăzărescu: Nu este ultima mea lucrare. Ultima lucrare este o traducere după o piesă necunoscută scrisă de un autor francez, Duchatel, îndată după căderea lui Robespierre, piesă care aduce pe scenă niște revoluționari jacobini, în vremea revoluției franceze, și care seamănă extraordinar cu tovarășii noștri de pe vremea comunistilor. Piesa a fost tipărită, dar nici un teatru nu vrea s-o joace, din motive bine cunoscute. Cartea "De la Ialta la Malta" am scris-o ca să explic intelectualilor români - o specie de animal foarte rară în România, din ce în ce mai puțini, în curând n-o să mai existe - să le explic de ce a ajuns poporul român în halul în care a ajuns astăzi, după 52 de ani de comunism sub diverse forme. Acuma suntem într-o formă de comunism tampon: de la Malta suntem un stat tampon în coridorul ortodox, coridor din care americanii până acuma au reușit să smulgă Iugoslavia, arestându-i conducătorul, criminalul de război, și Bulgaria, unde Majestatea Sa Regele Simion a ajuns prim-ministru, adică ceea ce încercasem noi, ridicularizați de toată lumea, în 1992 cu Majestatea Sa Regele Mihai. ☞ 23

ANNE-MARIE THEODORA CIUPITU

Doctor în medicină, Quality Specialist la
Genetics Institute, S.U.A.:

"SĂ-I AJUT PE OAMENI MĂ FACE SĂ MĂ SIMT
BINE ȘI ÎMI PLACE SĂ COMBIN ACEASTĂ
SENZAȚIE CU O MUNCĂ STIMULANTĂ."

Dr. Anne-Marie Theodora Ciupitu,
la primirea diplomei de doctor în medicină.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

Încă de la apariția publicației CURIERUL ROMÂNESC din Suedia (1980), am primit la redacție întrebări despre noi, cei care edităm această publicație. Deja în 1995, în numărul 2 al CR, l-am prezentat pe arhitectul Octavian Ciupitu, apoi, în numărul 1 din 1998, l-am prezentat pe Marc Paul Veniamin Ciupitu, iar în numărul 3 al aceluiași an m-am prezentat eu însămi. Vă prezint în numărul acesta pe un alt membru fondator al acestei publicații, pe dr. Anne-Marie Theodora Ciupitu.

Silvia Constantinescu: Anne-Marie, ești unul din fondatorii publicației CURIERUL ROMÂNESC din Suedia și aș dori să-mi vorbești despre cum a început munca ta la această publicație, dar mai ales despre tine, despre munca ta, despre ce a însemnat să crești, să studiezi într-o altă țară, și multe altele. Dar cum bine știi, tradiția noastră este ca cel interviuat să se prezinte el singur cititorilor. Cine ești Anne-Marie Ciupitu?

Anne-Marie Ciupitu: Eu sînt al doilea copil din patru al Silviei Constantinescu și al lui Octavian Ciupitu. M-am născut pe data de 17 septembrie 1969 la București. Am crescut într-o familie bună, cu părinți care ne-au iubit, chiar și atunci când mai făceam "năzdrăvănii", cum le spun părinții mei, împreună cu o soră și doi frați. Am avut o copilărie plină de bucurii și fericită. Și astăzi, ca adulți, nouă, fraților, ne face plăcere să ne întâlnim, nu numai ca frați, ci și ca oameni, și avem contacte foarte apropiate. Copilăria noastră senină a însemnat mult pentru viitorul meu, m-a format ca un om balansat și căruia îi place viața.

Pînă la vîrsta de 8 ani am trăit în România, unde am început școala la Liceul de Muzică numărul 1 din București la vîrsta de 7 ani, cu vioara ca instrument principal. În noiembrie 1977, toată familia s-a mutat în Suedia. ☞ 9

PETRU ȘERBAN MIHĂILESCU

Ministru pentru coordonarea Secretariatului General
al Guvernului României:

"DUPĂ UNSPREZECE LUNI DE PARTICIPARE
LA ACTIVITATEA CABINETULUI ADRIAN
NĂSTASE, MĂ SIMT DIN CE ÎN CE MAI
MÂNDRU CĂ SUNT ROMÂN."

Domnul Petru Șerban Mihăilescu,
în mână cu instrumentul de lucru cel mai important,
telefonul mobil.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

Silvia Constantinescu: Sunteți într-o scurtă vizită la Stockholm. Care este scopul vizitei?

Petru Șerban Mihăilescu: La Stockholm am venit într-o misiune "discretă" și prefer să discutăm despre aceasta cu altă ocazie.

S.C.: Atunci să începem cu întrebarea tradițională: cine sunteți domnule Mihăilescu?

P.Ș.M.: Mă numesc Șerban Mihăilescu, sunt ministru pentru coordonarea secretariatului general al guvernului, membru al cabinetului condus de domnul Adrian Năstase, și membru, evident, al Partidului Social-Democrat. Pe lângă sarcinile normale care decurg din funcția de secretar general, mai am, la ora actuală, și alte atribuții, cum ar fi cea legată de protecția copiilor aflați în dificultate, protecția consumatorilor, protecția veteranilor de război, și altele. Este o activitate extrem de dinamică. În aceste prime 11 luni de guvernare social-democrată s-au obținut câteva succese notabile...

S.C.: Am să vă întrerup, pentru că despre aceasta am să vă rog să vorbiți după ce vă prezentați pe dvs. înșivă - ce studii aveți, ce experiență de muncă aveți, despre hobby-uri, despre familie, etc.

P.Ș.M.: La bază sunt inginer de mașini unelte. Sunt căsătorit, am o fiică care lucrează în mass-media, la un post de radio francez din București. Hobby? Munca în administrație - de 30 de ani lucrez în administrație, nu-mi lasă prea mult timp și pentru hobby-uri. ☞ 24

(Continuare din pag. 1: Anne-Marie Ciupitu.)

Prima performanță la judo: obținerea cordonului galben. De la stânga: Marie-Jeanne, Marc și Anne-Marie Ciupitu.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

Îmi plăcea să pot să cânt la vioară, dar nu prea îmi plăcea să trec prin toate exercițiile necesare... Eu am continuat cu vioara pînă la vârsta de 13 ani, cînd am realizat că, după 5 ani în Suedia cu profesor doar 20 de minute pe săptămână, cântam mai prost decît când plecasem din România.

Între timp începusem însă o altă activitate după școală, care mă atrăgea și într-un fel mă făcea să uit de exercițiile la vioară: judo. Antrenamentul la judo l-am început cînd aveam 9 ani, împreună cu sora mea Marie-Jeanne și fratele meu Marc, iar cînd fratele meu cel mic, Theo, a ajuns la vârsta acceptată pentru antrenament, a început și el antrenamentul la judo. Alături de noi a început și mama noastră să facă antrenament. Mama avea 38 de ani și deci nu chiar aceeași putere de a face toate exercițiile de încălzire impuse de antrenor ca noi, copiii. Noi, "copii buni" cum eram, mai ales că mama susținea că antrenamentul nu este greu, atunci cînd încerca să se sustragă de la vreun exercițiu, mai ales la cele de cădere, strigam în cor la antrenor: "Mamma fuskar!", adică "mama trișează!", în sensul că nu face toate exercițiile.

Antrenamentul de judo mi-a plăcut foarte mult, și am înaintat în grade pînă la centura albastră; mai rămăneau culorile maron și negru (culorile la judo sunt alb, galben, oranj, verde, albastru, maron și negru). În clasa 5-a am participat chiar și la concursuri. Mare a fost mîndria mamei cînd am luat medalie de aur, la grupa de 30 de kilograme.

Am terminat cu antrenamentul de judo în penultimul an la liceu, cînd examenele de bacalaureat se apropiau și cînd începusem cu probe care erau cotate după nivelul de cunoștințe pe întreaga țară. Lectiile îmi cereau enorm de mult timp și trebuia acum să prioritizez: studiile au venit pe primul plan. Școala mi-a plăcut întotdeauna, și în România, și în Suedia.

Cînd am ajuns în Suedia, eram în clasa a doua; eram obișnuită cu ritmul de la Liceul de Muzică, care însemna lecțiile normale și apoi ore de exercițiu la vioară. Diferența de ritm între școala română și școala suedeză era foarte mare. În școala suedeză nu era voie să se dea copiilor din școala elementară lecții de făcut acasă. "După școală copiii trebuie să aibe posibilitate să fie copii!" Un principiu care, drept să spun, ca elevă mi-a plăcut și cu care m-am obișnuit foarte repede, mai ales că-mi dădea posibilitatea să am alte activități extra-școlare, cum era judo. Deși, noi acasă nu "scăpam" de citit în limba română, sau alte exerciții.

Pînă în clasa a 6-a am mers la o școală locală, lîngă locuința familiei. În clasa a 7-a însă trebuia să încep într-o clădire nouă, mai îndepărtată, a aceleiași școli, dar unde auzisem că acolo copiii mai mari îi

brutalizau pe copiii mai mici. Și la această școală eu nu vroiam să merg!

Părinții m-au înscris atunci la o școală privată în centrul Göteborg-ului, unde deja mergea sora mea cea mare, Marie-Jeanne. Aici, și elevii, și profesorii luau studiile mai în serios decît la școala locală și școala nu tolera brutalizări între elevi, sau cum se spune în suedeză, "mobning"-ul. Ba mai mult, era organizat astfel ca elevii cei mai mari ai școlii să le fie "fadder" elevilor noi, adică să-i ia sub ocrotirea lor, să le prezinte noua școală și să-i facă pe noi veniți să se simtă bine - un sistem care a funcționat foarte bine. Îmi amintesc și astăzi, cu mare plăcere, că "fadder"-ul meu m-a invitat la cea mai mare înghețată pe care o mâncasem vreodată!

În Suedia anilor '80 nu era acceptată existența școlilor private, decît dacă pedagogia școlii era diferită de cea din școlile comunale. Școala mea, Göteborgs Högre Samskola, avea pedagogie Montessori, ceea ce însemna că 2 ore pe zi elevul avea libertate să aleagă ce subiect vrea să studieze. În general, trebuia să facem un număr de ore la fiecare materie, dar puteam să le facem în ordinea pe care o alegeam noi; în plus, aveam și posibilitatea să alegem ce profesori să ne dea ajutorul de care aveam nevoie; dacă nu îți plăcea un profesor anumit, sau dacă nu te înțelegeai cu profesorul tău, puteai să te duci la alt profesor și să-i ceri ajutor.

Profesorii aceștia puneau și note la lucrările elaborate în aceste ore, iar libertatea de a alege un profesor avea avantajul său: nu eram la fel de dependentă de un anume profesor, cum era la școala comună. Trebuie să recunosc că am avut însă norocul ca cei mai mulți dintre profesorii pe care i-am avut la Samskola să fie pedagogi buni și oameni amabili.

Consider că a fost însă bine să pot experimenta, să întîlnesc și alți profesori, să aflu că există diferite metode de predare și că profesorii sunt, ca și ceilalți oameni, foarte diferiți. Posibilitatea de a-mi alege anumite materii singură, m-a făcut să mă simt liberă. Faptul că puteam să aleg, să influențez o parte importantă din viața mea, și să pot face asta în fiecare zi, mi-a dat o mare libertate, pe care am apreciat-o foarte mult și care mi-a influențat dezvoltarea viitoare.

La aceste "ore la alegere liberă" mi-am început ceea ce apoi a devenit o pasiune: studiul despre Egiptul antic. Aceasta s-a concretizat într-o lucrare despre Egiptul antic, lucrare pe care o păstrez și pe care o găsesc și astăzi destul de completă. Oricum, interesul și fascinația trezite atunci, la vârsta de 15 ani, asupra acestei culturi sunt la fel de puternice și astăzi.

După 6 ani la Göteborgs Högre Samskola, mi-am luat bacalaureatul și am continuat studiile la Universitatea din Stockholm, în care oraș familia s-a mutat în cea vară. În liceu mi-au plăcut printre alte materii chimia, biologia și "cunoștințe de sănătate", iar lucrarea mea de examen de absolvire a liceului a fost despre ADN (DNA).

Deoarece însă doctorii, în fiecare zi, an de an, trebuie să întîlnească oameni bolnavi, eu am decis să nu aleg să studiez medicină. Eram interesată însă să aflu mai mult despre biologie, ce se întîmplă cînd celulele se împart, cum poate o pasăre să zboare și cum arătăm noi oamenii la nivel de organ, la nivel de celulă. De aceea m-am hotărât să aleg să studiez pentru o diplomă în biologie. Am solicitat loc la facultatea de biologie, dar și la istoria artei.

În 1988, cînd am cerut eu să intru la universitate, se intra la linii (printre altele biologie, medicină, arhitectură și științe juridice) după note, dar la facultățile de limbi străine, istorie sau istoria artelor se intra după noroc; se trăgea, pur și simplu, la sorți. Am primit loc la amîndouă solicitările: biologie și istoria artei.

Dar, cum în familie părinții și sora mea mai mare, Marie-Jeanne, erau foarte interesați de artă, ba mai mult, aveau studii de istoria artei, iar pe de altă parte noi, copiii, nu "scăpam" de vizitarea muzeelor și a expozițiilor de artă din toate orașele și țările în care

călătoream cu familia, ceea ce cerea și o anumită înțelegere a ceea ce vezi, m-am hotărât că acum era posibil să fac un curs suplimentar, înainte de a face primul pas pe drumul carierei alese, mai ales că ar fi fost mai greu să întrerup studiul biologiei pentru pasiuni care nu țin de carieră.

Astfel am studiat un semestru, 20 de puncte, istoria artei, ceea ce însemna o trecere în revistă a întregii istorii a artei de la Egiptul antic pînă în zilele noastre, la Universitatea din Stockholm. Așa că la vârsta de 18 ani am început primul meu curs universitar, unde eram cea mai tînără studentă - singura sub 20 de ani; media de vîrstă era de circa 40 de ani, aici fiind incluși și trei pensionari. De atunci am putut să particip la discuțiile de cultură și artă și să înțeleg despre ce este vorba, chiar dacă gustul artistic, poate, nu întotdeauna corespunde cu cel al părinților...

În ianuarie 1989 am început studiile de biologie la Stockholm. Chiar și botanica, care pînă atunci nu mă interesase de loc (înainte nu știam nici măcar cum le zice la castani), mi-a plăcut. Mi se întîmpla acum să merg cu prietenii pe stradă și să discutăm despre cine știe ce, și deodată să încep să vîd în iarbă ceva care înainte nu-mi spunea nimic și să-i întreb pe prietenii mei: "Știați că această plantă se numește allium schoenoprasum și are flori mov? Și că această ceapă ca o iarbă, care se mîncă în Suedia la toate marile sărbători, se numește ciboulette?"

Am descoperit acum că româna vorbită acasă este de folos la învățarea denumirilor științifice, care sunt în latină și greacă.

Bacalaureatul l-am luat în 1987, la Göteborgs Högre Samskola.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

(Continuare din pag. 9: Anne-Marie Ciupitu.)

Cu familia la castelul regal Gripsholm, Suedia.
De la stânga: Theo, tata, eu, Marc,
mama și Marie-Jeanne.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

"Urzica", care în suedeză se chiamă "brännässla", are numele științific "urtica dioeca". Deodată, totul pare cu mult mai ușor de învățat!

Din păcate a început acum și o mică problemă în familie. Aveam de mult un obicei acasă, ca toți membrii familiei să povestească la masa de seară ce au făcut în timpul zilei. Într-o bună seară mie mi s-a interzis să mai povestesc, cu amănunte, despre cum a fost ziua mea. Nu mai țin minte dacă a fost în timpul cursului de morfologie zoologică - disecții, sau de genetică - cultivare de larve de muște, care de altfel seamănă cu boabele de orez. Dar aceste detalii nu au importanță, important este că eu eram singurul membru al familiei care nu am avut voie să povestesc, sau mai bine zis, să descriu în detaliu, ca toți ceilalți membri ai familiei, activitatea mea despre disecții sau despre larve! Un fapt foarte grav, nu?! Trebuie însă să recunosc că nici mie nu mai îmi place orezul după acel curs!

Unul din cele mai plăcute cursuri a fost cursul de microbiologie. Subiectul mi-a plăcut așa de mult, încât am ales și cursul avansat de microbiologie, care a fost chiar și mai bun decât m-am așteptat. Acolo am scris printre altele o lucrare despre yersinia pestis, bacteria care dă ciurma. A fost un curs fascinant!

În afară de microbiologie am ales și cursuri avansate în biochimie, imunologie și evoluție, cu intenția să fac lucrarea de examen de stat fie în microbiologie, fie în imunologie, sau, dacă se poate, un amestec de amândouă.

Învățământul de biologie este astfel format în Suedia, că studenții trebuie să studieze în afara materiilor legate de biologie și un curs de un semestru în alt domeniu, lucru pe care nu-l știam înainte de începerea studiilor de biologie. Conducerea universității motiva aceasta prin aceea că nu se vrea ca studenții să devină prea limitați și că aceștia trebuie să aibe cunoștințe și în alte domenii. Eu am ales atunci un curs de istorie.

Alegerea cursului de istorie s-a arătat să fie o alegere foarte potrivită, deoarece în acest curs am avut un capitol despre "critica surselor" (källkritik). Pare poate ciudat că așa ceva nu era cuprins în cursul liniei de biologie, poate pentru că materialul de biologie era atât de mult, încât nu mai aveam timp de altceva. Omenirea a acumulat foarte multe cunoștințe în domeniul biologiei încă dinaintea civilizației egiptene și pînă azi! La biologie, ca și la celelalte științe naturale, se poate, de obicei, repeta un experiment exact la fel, de câte ori vrei, pentru a verifica adevărul unui rezultat publicat. La istorie însă, sursa scrisă are un rol extrem de important (nu prea putem relua revoluția franceză, nu?!), și scopul pentru care au fost scrise textele afectează ce s-a scris așa de mult, încât critica sursei este de o foarte mare importanță.

Așa căci nu numai cunoșterea istoriei în sine a fost interesantă și mi-a fost de folos, ci și tehnica predată.

Acest curs de istorie m-a ajutat nu numai la cursul de evoluție (istoria biologiei), ci și în anii de cercetare care au urmat.

După cursul de istorie și microbiologie îmi rămăsese cursul de evoluție, care trebuia să începă în octombrie, după care aranjase să plec la Geneva, în Elveția, pentru un semestru, să fac lucrarea mea de examen de absolvire. Între aprilie și octombrie îmi rămânea un semestru fără cursuri care să se potrivească cu linia mea de studiu.

Am primit însă o ofertă să fac o lucrare la Laboratorul Bacteriologic de Stat (Statens Bakteriologiska Laboratorium, SBL) unde profesorul Stefan Svenson avea un proiect pentru a face un vaccin nou de tuberculoză. Fiind un proiect care avea atât microbiologie cât și imunologie, tocmai cum mă interesa pe mine, m-am hotărât să fac această lucrare. A fost prima mea experiență de cum se lucrează într-un laborator de cercetare. Și mi-ar fi plăcut să descopăr lucruri noi, ceva ce nimeni niciodată, și nicăieri în lume, nu mai văzuse înainte. Numai gândul la aceasta te îndeamnă la muncă! Au fost zile lungi și câteodată grele, când nimic nu a mers, dar și când totul mergea perfect (aveam să aflui mai târziu că în cercetare aceste momente de reușită se întâmplă foarte rar!) și când rezultatul vine, ai o senzație de nedescris! Iar faptul că eu puteam să schimb molecule, să le fac să arate cum alegeam eu, era fascinant. Ce putere!

Lucrarea la Laboratorul Bacteriologic a avut și un alt avantaj. În timpul studiilor la universitate eu am devenit activă în organizația studențească cu tot felul de activități și festivități pentru studenți. Anul acela am fost aleasă să fiu Meșter de club (Klubbmästare), adică responsabil pentru toate pub-urile și festivitățile aranjate de organizația de studenți de la facultățile de științe naturale din cadrul Universității din Stockholm. Acest post (greu de obținut, mai ales pentru cineva ca mine, care nu bea nici măcar bere!), este important pentru studenți, și cerea foarte mult timp. Având posibilitatea să îmi aleg timpurile singură la laborator, a mers bine să combin studiile serioase cu o astfel de activitate. A fost un an foarte bogat și intensiv.

După lucrarea la SBL am urmat cursul de evoluție, după care a venit timpul să plec la Geneva.

Cu familia la Muzeul de Artă al orașului Göteborg.
De la stânga: Marie-Jeanne, eu, mama,
Marc și Theo. Tata face fotografiile, ca de obicei.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR

La Muzeul din Rodos cu Afrodită din Rodos.
Foto: Octavian Ciupitu / © CR.

Am ajuns la laboratorul profesorului Jean-Claude Pechere, la facultatea de medicină de la Universitatea din Geneva, cu cunoștințe de limba suedeză, română, engleză, germană și italiană (ultimele două mai puțin, dar destul ca să mă descurc), dar de loc cu cunoștințe de limbă franceză. Știam însă că la laborator voi vorbi engleză fără problemă cu cercetorii de acolo, iar Elveția are 4 limbi oficiale. Germana și italiana mea vor fi destul, credeam eu...

Am descoperit că, chiar dacă alimentele aveau text cu descriere în 3-6 limbi, asta nu înseamnă că populația și știe să le vorbească pe toate. Așa că primele săptămâni au fost foarte interesante din punct de vedere lingvistic. (Diferența de pronunțare între "pâine" și "piepten" este foarte mică în limba franceză, credeți-mă!) Așa că gândul meu dintâi a fost să învăț puțină franceză, dacă tot sunt într-o țară de limba franceză. Nu aveam timp să merg la vreun curs de limbă, dar am anunțat și prietenilor din coridorul studentesc, ca și colegilor de laborator, că aș dori să învăț limba franceză. Din momentul acela, nimeni nu a mai vorbit cu mine nici o altă limbă decât franceza (excepția fiind la lucrul în laborator, unde este important să nu fie neînțelegeri).

Această metodă, deși intensivă și grea, a făcut ca după 3 luni să vorbesc destulă franceză ca să pot să particip la o conversație ușoară. Însă trebuie să dau credit unui ajutor mare pe care l-am avut: cunoașterea limbii române. Nu aș fi învățat limba franceză în așa de scurt timp, dacă nu știam româna.

Timpul în Elveția a fost foarte plăcut și cu rezultate. Lucrarea mea de diplomă/examen a tratat despre cum dezvoltă bacteriile rezistența la antibiotice. Subiectul, și mai actual azi, m-a fascinat mult, și am învățat mult de la profesorul Pechere. Am ajuns acum și la concluzia că, dacă presiunea mediului înconjurător este destul de mare, adică dacă cercetătorii le torturează destul de mult pe bacterii și le amenință cu moartea, bacteriile par să devină mai inteligente decât cercetătorii. Atât de puternică este voința de a trăi a ființelor! Sau așa de ușor poți păcăli cercetătorii, depinde dacă ești bacterie sau cercetător.

Dar cel care râde ultimul, râde cel mai bine, cum spune proverbul. Le-am păcălit noi pe bacterii până la urmă și lucrarea a ieșit foarte reușită, ca și restul timpului petrecut la Geneva.

Însă totul are un sfârșit, și în mijlocul verii anului 1993 a venit timpul să mă întorc la Stockholm, să prezint lucrarea, să îmi iau examenul și să încep un nou episod din viață. Înainte de a pleca la Geneva, eu luasem contact cu Institutul Karolin, în ideea să încep o lucrare de doctorat după reîntoarcerea mea din Elveția. Convenisem cu un șef de grup de cercetare ca să încep în grupul lui când mă voi reîntoarce. De aceea, la o săptămână după reîntoarcerea din Elveția, m-am dus la Institutul Karolin să iau contact din nou cu acel cercetător.

Ajunsa la institutul de imunologie și căutându-l pe cercetătorul cu care discutasem despre doctorat, am dat de un alt chef de grup de cercetare, Rolf Kiessling, care mi-a spus că șeful de grup pe care-l căutam s-a mutat în Brazilia.

"Nu vrei să începi cercetarea în grupul meu, în schimb?", m-a întrebat Rolf Kiessling. Nu este ciudat cum încercăm să planificăm tot ce să ni se întâmple, și de fapt lucrurile se întâmplă așa cum trebuie ele să se întâmple?! După o discuție cu Rolf Kiessling (Rolf Kiessling este profesor în oncologie experimentală la Institutul Karolin din Stockholm, primul care a descris tipul de celule albe numite "Natural Killer cells" sau celulele NK, și lucrează la departamentul de oncologie-patologie cu vaccine împotriva cancerurilor - "cancer" înseamnă de fapt mai multe și diferite boli - și tuberculozei), am aflat cu ce se ocupa grupul lui de cercetare, și, după ce am întâlnit membrii grupului, m-am hotărât să încep lucrarea mea de doctorat în acest grup. Trecuseră 2 săptămâni de când mă întorsesem din Elveția când l-am sunat pe Rolf să îmi spună că acceptă propunerea și doresc să încep în grupul său de cercetare, iar de la celălalt cap al firului răspunsul a fost: "Ce bine. Poți să începi luni?" Și eu care sperasem să am liber măcar o lună întreagă...

În laboratorul profesorului Srivastava din New York, în iulie 1996.
Foto: © Anne-Marie Ciupitu.

S.C.: Viața de studentă s-a terminat. Ai intrat acum într-o altă lume. Cum este viața de laborator?

A-M.C.: Viața în laborator este plină de idei "provocatoare", de probleme care trebuie rezolvate, de zile lungi și de aparate care trebuie reparate. Întotdeauna există mai multe experimente de făcut și mai multe articole științifice de citit. În felul acesta zilele sunt din ce în ce mai lungi și după câțiva ani am realizat că oricât încerc, tot nu voi descoperi tot, chiar dacă lucrez 14 ore pe zi. Și celulele vor mânca, chiar dacă este ziua de Crăciun... Altă problemă cu cercetarea în biologie este că de multe ori experimentele, sau celulele, nu vor ce vreau eu. Din când în când se întâmplă să iasă un experiment exact cum doream, însă aceste momente au fost, ca pentru toți cercetătorii, destul de rare. De obicei, celulele câștigă! Este destul de evident că o celulă singură este mai bună la jocurile cercetătorilor decât mine. Se spune că cercetarea este 99 % transpirație și 1 % inspirație. Asta este însă puțin exagerat. Eu am descoperit că cercetarea este doar 98,9 % transpirație și 1,1 % inspirație.

S.C.: Ce te-a animat să faci munca asta plină de "transpirație"?

A-M.C.: Cum am spus și înainte, dorința mea este ca, prin munca pe care o fac, să-i ajut pe oameni și am sperat ca prin această muncă să-mi îndeplinesc această dorință - să fac descoperiri științifice care să vină în ajutorul oamenilor. În plus, viața de cercetător îți dă și posibilitatea de a călători în alte țări și de a întâlni o mulțime de oameni de diferite naționalități cu aceleași interese. În afară de conferințe științifice și cursuri, am fost și într-o călătorie de "transfer de tehnologie". Am fost la New York 4 săptămâni să învăț o tehnică care îmi trebuia pentru proiectul meu. New York este plin de activități și viață în luna iunie!

S.C.: Care a fost tema lucrării tale de doctorat?

A-M.C.: Lucrarea mea de doctorat a fost în domeniul imunologia cancerului. Ideea este să se găsească metode de a stimula sistemul de imunitate, care să găsească și să omoare celulele de cancer. Eu m-am concentrat pe o proteină ale cărei "calități" o fac folositoare în crearea unui vaccin împotriva unor tipuri de cancer. Proiectul pe această temă a însemnat un mare risc, căci nu se știa dacă proteina aceea va putea fi de folos. Am avut noroc însă și proiectul a mers bine. Am primit finanțare de la "Swedish Cancer Society - Cancerfonden" pentru continuarea proiectului, un premiu care se dădea la 6 persoane în toată Suedia. Cu acest ajutor am putut să îmi iau doctoratul în mai 2000.

În Suedia, procedura de doctorat începe cu scrisul și publicarea tezei și rezultatelor experimentale obținute de doctorand. Această lucrare trebuie făcută public, bătută cu un cui la biblioteca universității, cel târziu 2 săptămâni înainte de ziua susținerii ei, ca oricine vrea să poată veni și combate teza. Lucrarea constă dintr-o parte de text scris, unde se explică pe scurt motivul alegerii subiectului, și problema de bază, de exemplu, cum funcționează un anumit fel de celule albe; după aceea este prezentat scopul, metodele de lucru și rezultatele. La sfârșit se prezintă contribuția, descoperirea nouă adusă de cercetător. A doua parte a lucrării constă din articolele științifice publicate de cercetător, din care cel puțin jumătate trebuie să fi fost acceptate sau publicate de o revistă științifică. În ziua "disputării" (susținerii), un "oponent" (coreferent) este invitat să discute lucrarea cu cercetătorul (respondentul) care a scris-o. În cazul meu, "oponent"-ul a fost profesorul Robert Rees de la Universitatea din Nottingham, din Marea Britanie. Oponentul începe de obicei prin a face o încadrare a lucrării în domeniul respectiv, în cazul meu în imunologie, după care "respondet"-ul, adică eu, prezint lucrarea pe scurt.

La laboratorul din Geneva, la profesorul Pechere.
Foto: © Anne-Marie Ciupitu.

Acum începe partea cea mai importantă, discuția dintre "oponent" și "respondent", unde "oponent"-ul, și restul publicului (ceremonia este deschisă pentru oricine care vrea să participe), își dă seama dacă cercetătorul are cunoștințe și înțelegere suficiente pentru a primi titlul de doctor. Această parte de discuție ia de obicei 1,5 - 2 ore. "Oponentii" din afara Suediei, care nu sunt obișnuiți cu felul suedez de prezentare a doctoratului, primesc instrucțiuni să nu lase partea aceasta să fie mai scurtă de 2 ore, ca "respondent"-ul să nu simtă că nu a meritat titlul. (Așa ceva NU a fost cerut de un "respondent", credeți-mă!)

După 2 ore de discuții cu profesorul Rees, am dat posibilitatea și celor 5 membri din comitet să pună la rândul lor întrebări. La sfârșit a avut publicul posibilitatea să pună întrebări, ca ultimul punct din partea de "anchetă". Acum a fost o pauză, când comitetul de acordarea titlului de doctor s-a întrunit pentru a hotărâ dacă să mi se acorde titlul sau nu.

În această pauză am aflat de al publicul cel răbdător că partea de dispută între oponent și mine nu fusese de loc de 2 ore, cum era obiceiul, ci durase 3 ore. Ceasul din cameră mergea încă după timpul de iarnă. În total, susținerea durase peste 4 ore. După circa 15 minute, comitetul și-a dat decizia: am primit doctoratul! A fost o mare ușurare, și în aceea seară am sărbătorit, căci toți anii de cercetare în sfârșit au adus la acest mult dorit rezultat.

S.C.: Anne-Marie, spunea că-ți dorești să descoperi "lucruri ne mai văzute de nimeni...". Ți-ai luat doctoratul, dar nu mai lucrezi în cercetare. De ce?

A-M.C.: Am continuat în laboratorul lui Rolf ca post-doctorant încă 7 luni, după care am început o nouă carieră. Când am început lucrarea mea de doctorat, văzusem viața de cercetător ca singurul viitor posibil pentru mine. Combinația dintre un subiect pe care îl iubeam (biologia - natura) și libertatea de a lucra cu orice proiect doresc, părea să fie fără competiție. Altceva nu credeam că îmi trebuie. În anii aceștia am descoperit însă că realitatea nu este chiar așa, din păcate.

Am și astăzi același interes în biologie și în special imunologie ca în ziua când am început doctoratul, poate chiar și mai mult. Cu cât mai mult învăț despre cum funcționează corpul, cu atât mai fascinant mi se pare. Însă lucrul de zi cu zi nu are așa de mult de-a face cu descoperirile miraculoase.

Ziua unui cercetător este în sine foarte grea și fizic (unele aparate sunt foarte greu de manevrat), cu zile lungi (unele experimente cer lucru continuu de 16 ore, sau poate 36 de ore cu activitate din 4 în 4 ore, etc.), mănânci când apuci, stress și nevoie de concentrare (și în laborator la celule, și la calculare) cât este ziua de lungă. De partea aceasta știam, și am acceptat-o tot timpul, căci nimic nu este simplu și ușor în viață. Însă am crezut că partea aceasta va fi partea grea în viața unui cercetător și ca să se poată lucra cât de bine posibil, am crezut că cercetătorii se ajută unul pe altul, căci cunoștințe și idei se iau în considerație dacă sunt bune, chiar dacă vin de la o persoană tânără. Am crezut că oamenii sunt buni unul cu celălalt și se poartă mai etic decât în alte întreprinderi.

Din păcate, această părere s-a văzut să nu fie adevărată în realitate. Majoritatea șefilor de grup (și la Institutul Karolin, și în locurile unde am avut posibilitatea să văd în Statele Unite) nu își ajută destul doctoranzii și cercetătorii pe care îi au în grup. În companiile moderne de astăzi se dă importanță sprijinirii și susținerii propriilor angajați, a le da "positiv feedback". Asta pare complet necunoscut la cei mai mulți șefi de grup. Când partea de știință este așa de grea, când doar un experiment din 3 merge cum trebuie, ai nevoie de tot sprijinul și încurajarea din lume, și când nu primești decât "n-ai făcut încă și celălalte 15 experimente?", nu este încurajator să continui.

O parte din problemă este și că doctoranzii și cei post-doc (cercetătorii la primii 3-6 ani după doctorat) sunt cei care fac marea parte a cercetării în lume (peste 80 %), cu toate acestea au salarii proaste, încât au mai mic salariu decât o secretară sau un tehnician de laborator. Aceasta am constatat-o și în Suedia, și în Statele Unite. De aceea, doctoranzii și cei post-doc sunt puși să facă tot felul de alte munci și bine înțeles că nu li se plătește pentru munca suplimentară.

A lucra zile lungi și intensive este nesănătos și se remarcă după câțiva ani.

(Continuare din pag.11: Anne-Marie Ciupitu.)

Știind că sunt considerată ca "fortă de muncă supracalificată ieftină", care se poate utiliza orișicum, nu este ceva care îmi place, și gândul de a trăi așa încă cel puțin 3 ani de post-doc nu m-a s-a părut foarte atractiv, deși am primit un loc de post-doc. În același timp exista și o altă problemă. Exista o clară diferență între oameni și oameni într-un mediu unde toată lumea ar trebui să fie la fel. Dacă ai un nume, sau dacă te recomandă cineva cu nume, majoritatea persoanelor te iau în considerație. Dacă nu, atunci nu are nici o importanță dacă ai descoperit cum se "vindecă" boala Parkinson, reumatism, diabet sau cancer la un loc! Nu toți sunt așa, dar majoritatea. Totul în cercetare se bazează pe câte articole ai publicate în diferite publicații științifice. Articole foarte bune pot fi refuzate publicării, pentru că nimem nu ți-a auzit numele înainte, și articole proaste sunt publicate, doar pentru că unul din scriitorii este un nume cunoscut. La fel este și cu posturile și banii pentru cercetare. Eu avusesem noroc în anii mei de doctorand, căci șeful meu Rolf, ca și colaboratorii pe care i-am avut, au fost nume cunoscute. Eu am obținut și bani pentru proiectul meu, și bani să mă duc în Statele Unite, și m-a s-a publicat articolele. Eu sper și cred că le-am primit pentru că lucrul meu a fost atât de bun încât le-am meritat, ca toate acestea nu vreau să-mi petrec restul vieții să mă gândesc pe cine cunosc, pe cine trebuie să mi-l fac prieten. În cercurile academice se spune că "în întreprinderi se mănâncă angajații între ei, pe când aici noi ne ajutăm unul pe altul". Din păcate, am descoperit că-i invers! În întreprinderi se spune de la început clar și în față: "Aceasta este business, nu are nimic de-a face cu încrederea, dar vrem să colaborăm cât se poate de bine!" În cercurile academice, de multe ori se pune o mască falsă, se spune: "Să fim deschiși și să ne ajutăm unul pe altul!", în timp ce în spatele tău unul îți fură ideea, altul vrea să publice înaintea ta și îl roagă pe editor să-ți respingă articolul, etc. Lipsa de onestitate la foarte mulți cercetători a fost o descoperire foarte neplăcută.

Venind dintr-o familie interesată de artă și cultură, știu că viața are și alte lucruri de oferit în afară de știință și cercetare. Eu eram interesată să combin viața de cercetător cu o viață culturală, de exemplu să citesc cărți interesante (nu numai articole științifice), să merg la balet, teatru și operă, la muzee, etc., alături de cercetare. Cu excepția profesorului Pechere de la Geneva, există foarte mult răspândită atitudinea că știința trebuie să fie singurul lucru important în viață. Dacă ai și alte interese, nu ești un adevărat om de știință. Eu consider că aceasta este complet neadevărată! Din contra, preocupări și în alte domenii consider că stimulează creația în cercetare.

La aceste inconveniente se adaugă și nivelul de salariu. După 5 ani de universitate am început ca doctorand cu un stipendiu de 8.000 de coroane pe lună. Bursa de doctorand nu este considerată ca venit, și, trăind într-o țară unde tot sistemul social este bazat pe cât de mult impozit plătești, înseamnă că un doctorand nu are puncte/bani depuși de la stat pentru pensie, înseamnă că dacă te îmbolnăvești sau devii gravidă primești numai 60 de coroane pe zi de la Casa de Asigurare. În anii aceștia, leafa medie pentru un muncitor în Suedia a fost de 15.500 de coroane pe lună, iar pentru funcționari de 18.700 de coroane. Ultimii 2 ani de doctorand am ajuns la un salariu de media la muncitori: 15.500 de coroane, din care plăteam și impozit! Dacă așa fi continuat în cercetare cu un post-doc, adică cercetător fără grupul meu cel puțin 3 ani, în Suedia aș fi ajuns astăzi la un salariu de 19.000 - 20.000 de coroane, după 5 ani de universitate și încă 7 ani de doctorat și post-doc. Salariul mediu în Suedia este astăzi 20.500 de coroane. Dacă aș fi început să lucrez direct după universitate, aș fi avut un salariu mai mare, pensie mai mare, bani puși deoparte și datorii de studii mai mici. Fiecare motiv în parte pe care l-am expus aici nu m-ar fi determinat să termin cu cercetarea, dar

toate împreună au făcut să nu mai îmi placă viața de cercetător. Vreau să am un lucru stimulant, plin de răpundere, dar vreau și să trăiesc o viață bogată, care să mă ajute să cresc, să mă maturizez ca om. În cercetare nu aveam din păcate nici timp, nici bani, și nici ajutorul și încurajarea necesară care să ducă la o viață care să mi se potrivească. Biologia și cercetarea în sine îmi plac încă, la fel de mult ca în prima zi când am început să doctorez. Păcat că viața de cercetător nu este la fel de plăcută!

S.C.: Este noul tău loc de muncă interesant?

A-M.C.: Sunt angajată ca quality specialist la Genetics Institute, o companie americană de medicamente care colaborează cu o companie suedeză. Produsul este factor VIII, o proteină necesară pentru coagularea sângelui. Acest produs face posibil ca pacienții cu hemofilie să trăiască mai mulți ani, și chiar o viață lungă și cu activități normale. Rolul meu este să controlez că produsul este așa de bine făcut, încât este bun și sigur pentru pacienți. Cunoștințele mele de la doctorat despre proteine, metode de analiză și de purificare, etc., îmi ajută foarte mult, în același timp învăț foarte mult într-un domeniu complet nou pentru mine: producerea medicamentelor. Până acum a fost un timp plin de întâmplări și nu este nici un risc că mă voi plictisi. Aici, ca și până acum, simt că lucrez cu ceva important, cu sens. Să-i ajut pe oameni mă face să mă simt bine, și îmi place să pot combina această senzație cu o muncă stimulantă. Sper să pot continua în felul acesta. Eu am astăzi un post unde am responsabilitatea pentru calitatea produsului cu care lucrez. Trebuie să asigur ca pacienții să primescă un produs care este sigur și care are efectul la care se așteaptă ei. Pentru mine este important să am un angajament care simt că este important, în sensul că îi ajută pe oameni. Acest post mi se pare foarte important și plin de sens, util, știind că eu ajut oameni cu o boală gravă, cum este hemofilia, să supraviețuiască. În munca de zi cu zi am mare folos de cunoștințele pe care le-am primit în anii de doctorat, deoarece multe din metodele pe care le-am folosit în proiectul meu de doctorat se folosesc aici, în producție; mi se pare important că acum, în producție, mă folosesc de multe cunoștințe pe care le-am acumulat cu atâta străduință. În același timp văd în fiecare zi lucruri noi și situații noi, învăț tot timpul lucruri noi, ceea ce face să vad acest post ca foarte stimulant. O parte din învățătura pe care o primesc aici și din cursurile pe care le urmez la locul de muncă îmi dau cunoștințe în afara biologiei, de exemplu subiecte înțelegând de producție sau de management. La compania Genetics Institute mi se arată încredere și mi se apreciază cunoștințele. Această încredere se arată și al nivelul de salariu, care acum este aproape dublu. Combinația muncă stimulantă și importantă, cu un șef și colaboratori buni, ca și cu ore de lucru care îmi permit și alte interese, fac împreună să fiu foarte încântată de postul pe care îl am astăzi. Cu cunoștințele mele și experiența pe care o primesc aici, știu și că am o carieră bună în viitor.

S.C.: Ești copil de imigrant. Cum a fost pentru tine în Suedia? Te-ai simțit discriminată? Ți-a fost rușine că ești imigrantă în general și româcă în special?

A-M.C.: Eu nu m-am simțit discriminată în Suedia, ci m-am simțit și mă simt foarte bine aici. Au fost, poate, câteva ocazii când am înțeles că unii oameni s-au purtat diferit cu mine pentru că familia mea este dintr-o altă țară, dar aceasta a fost foarte rar. Un fapt important cred că a fost că vorbesc limba suedeză foarte bine și fără accent. Cred și că faptul că mi-am făcut aproape integral studiile în Suedia, că prietenii familiei și ai mei personali au fost de toate națiile (nu numai români) și faptul că am fost așa de mică când am venit în Suedia, au făcut să gândesc și să mă port destul de mult ca orice suedez, și nu am părut că mă deosebesc prea mult de grup, o crimă în societatea suedeză! Cred că, poate fără să realizez, am învățat și am urmat regulile necrise ale societății suedeze.

Ca adultă nu îmi este rușine că sunt imigrantă în Suedia. N-am de ce să îmi fie rușine! Când însă eram copil, vroiam să fiu ca toți ceilalți copii suedezi, cu păr blond și ochi albaștri și să fiu aleasă "Lucia" la școală. Însă nu cred că era că îmi era rușine că venisem din altă țară, ci mai mult că vroiam să fiu ca ceilalți, ca acea "imagine ideală" care domnea între copii pe atunci. Exista însă ceva de care îmi era rușine pe la vârsta de 10 ani: dacă membrii familiei, și mai ales părinții mei, făceau ceva care părea "diferit" de comportarea suedează, de ceilalți părinți suedezi, dacă erau "diferiți" (în felul de a vorbi, de a se îmbrăca, dacă nu păstrau regulile suedeze), atunci îmi era rușine, căci doream ca ei să fie ca suedezii. Câte odată încercam chiar să evit ca prietenii mei de la școală să-mi întâlnească părinții. Ce noroc însă că am crescut, m-am maturizat și azi prefer să fiu și eu "diferită", un individ, să fiu "eu, Anne-Marie" și familia mea să fie așa cum vrea ea să fie! Cred că este o atitudine normală când treci de la copil la adult, precum cred și că rușinea pe care o simțeam când eram copil nu a fost pentru faptul că eram imigrantă, ci pentru că eram "diferită" de restul masei. Din ce țară am emigrat n-a avut nici o importanță, ba din contră, poate a fost destul de pozitiv, fiind o țară europeană cu o cultură destul de asemănătoare cu a Suediei și, în 1977 când am imigrat noi în Suedia, erau foarte puțini români, ceea ce a făcut să fim aproape exotici. Dacă-mi este rușine că sunt româncă? Evident că nu, dar pentru că am trait 24 de ani în Suedia, de 3 ori mai mulți ani decât în România, pentru că am mers la școală suedeză, pentru că gândesc în suedeză și trăiesc o viață suedeză, eu mă simt suedeză, chiar dacă eu genetic sunt româncă. Nu îmi neg originea, dar astăzi eu nu-mi amintesc mai nimic despre viața trăită în România (aveam numai 8 ani când am părăsit România), ci doar cunosc viața din Suedia. Viața mea este aici și sunt cetățean suedez. Am accent suedez când vorbesc românește și mă port mai mult cum se poartă lumea în Suedia (chiar dacă gesticulez când vorbesc mai mult decât majoritatea suedezilor!). De aceea eu zic că sunt suedeză, dar asta nu înseamnă că-mi neg originea, sau că mi-ar fi rușine că vin din România. Pentru mine sunt două lucruri diferite.

S.C.: Ai fost stimulată în familia ta să înveți limba română și despre România?

A-M.C.: Când mergeam la școală, mama a cerut să avem limbă maternă, unde am învățat și limba română, și istoria, și geografia României. Părinții mei au continuat tot timpul să vorbească în limba română cu noi, ca să nu uităm limba, așa căci toți patru copiii vorbim românește. Am fost și "îndemnați" să citim cărți în limba română, iar după '89 și să ne ducem în România, dacă vrem. Așa că părinții noștri au vrut să cunoaștem cât de mult posibil despre România.

S.C.: Cum a început activitatea ta la CURIERUL ROMÂNESC? Din ce a constat?

A-M.: Activitatea mea la CURIERUL ROMÂNESC a început cu a pune în ordine paginile ziarului și a capsă foile în anii '80. Am continuat să ajut și să contribuie cu ce am putut, printre altele unele interviuri cu premiati Nobel și un articol despre salonul de automobile 2000 la Stockholm. Cu 3 ani în urmă am colaborat cu Silvia Constantinescu și Octavian Ciupitu la realizarea unui CD-ROM despre viața lui Alfred Nobel. Am ajutat la CURIERUL OMÂNESC cât am putut, pentru că este un ziar important și pentru că am vrut să îmi ajut părinții cât de mult se poate.

S.C.: Ce gânduri de viitor ai?

A-M.C.: Viața mea s-a schimbat esențial în ultimul an și jumate, cu sfârșitul lucrării de doctorat și începerea unei noi activități. În primii ani care urmează eu mă gândesc să văd cum îmi place această posibilă nouă carieră. Peste 2-3 ani va fi din nou timp să fac o schimbare, dar în ce direcție va fi știu astăzi doar stelele! Între timp voi încerca să îmi trăiesc viața cât de plin pot. ▲